

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Mindennemű, akár a szerkesztőséget,
akár a kiadóhivatalt illető küldemény
a főiskolába címezendő.

Megjelenik: havonként kétszer.

Felelős szerkesztő:
SIPOS BÉLA.

Főmunkatársak:
ADY ENDRE — KISS ÁRPÁD.

Kiadóhivatal főnöke:
MOHÁCSY JÁNOS.

Előfizetési ár:

Egész évré 3 frt, félévre 1 frt 50 kr,
negyedévre 75 kr.

Egyetemi és akadémiai hallgatóknak,
önképzőköröknek

egész évre 1 frt 50 kr, félévre 75 kr.
Egy szám ára: 10 krajcár.

A mi karácsonyunk.

Békesség és szeretet magasztos ünnepnapja légy üdvözölve! Besugározza fényed a gazdag palotáját, a szegény rozszant viskóját, áldást, szeretetet visz ide is, oda is Elsimitod az ellentéteket, kibékíted a viszálykodó feleket, igazságot viszel a szeretet mellett mindenhova.

Ez a te meleg szereteted ihlette meg nem is olyan régen a mi sziveinket, elsimitván az ellentéteket, a pártoskodás a visszavonás eredményeit, s egyé tett bennünket a jó, a nemes versenyben, a további munkában.

A mult esztendő karácsonyán a magyar ifjuság mint két ellenséges tábor állott egymással szemben. Innen is onnan is hangzott a küzdelemre biztató, bátorító szózat, s azok kiknek szivök tulajdonképen egy volt, harcra keltek egymás ellen a végkimerülésig. Hogy diadalt arasson egyik vagy másik tábor, felhasználtak minden eszközt, nem fontolva meg, hogy az esetleg nemtelen is lehet. A kik a Krisztus vallását követték, Krisztus neve alatt hintették a viszály magvait a gyűlöletes zsidó faj ellen. Mit törődtek ők azzal, hogy a józan közvélemény elfordul tőlük, nem akarja elismerni törekvéseik létjogosultságát, valami agyrémtől ösztönözve harcoltak tovább.

És akkor az a szeretet, melynek áldástadó fénye, mint a napsugár behatol a legezárkózottabb, legesőkönnyösebb ember szívébe is, varázsgyűrűként körülfonta a két ellenséges tábor s elhárítva az akadályokat, egyesítette a közös munkára.

A magyar ifjuságnak emlékezetes napja, legnagyobb ünnepe lesz mindig a karácsony napja Békét hozott, mely megtisztította a sziveket nemtelen érzésektől, s erőt adott, hogy egyesült erőve küzdhessen tovább, hogy megfeleljen azoknak a várákosoknak, melyeket egy nemzet fűz hozzá legnagyobb reményekkel.

Nagy ünnepe a magyar ifjuságnak a karácsony ünnepe, méltó hogy évről-évre felemlítsük intő példa gyanánt. Hiszen azokat az eredményeket, melyeket egy év alatt felmutathatunk a karácsonynak, a karácsonyi szeretet melegeként köszönhetjük.

Ma már vállvetve, kezetfogva törekszünk a nemes ideális célok elérésére, nincs akadály előttünk semmi sem És a mi a legmagasztosabb — azok, kik egy esztendővel ezelőtt a legádázabbul harcoltak, ma dolgoznak mindnyájunk közös érdekén, s a karácsonyi szeretet melege ott van szivük legmélyén s hevíti őket a jó uton haladni bátran, kitartással.

Sokszoros kegyelettel ünnepeljük ép ezért a szent karácsony napját, s szivünk tiszta érzelme hozza ajkunkra a szózatot: „Legyen nekünk mindig ilyen áldásos karácsonyunk“! Ha a szent nap estéjén kigyulnak az ünnepi gyertyák, fényárban uszik az egész világ, egy titkos hang fülünkbe sugja az örökre intő szózatot: Gondolj vissza arra az ünnepre, a mely elküldte hozzátok a béke angyalát, s felvilágosította a tévedőket.“

Szivünkben e legjobb emlékeztető helyen, be van vésve e nap története s mig dobog a szépért s jóért, nem engedi elfeledni, hogy első a béke, a nyugodt munka, mely megnemesít, s nem áldozza fel az egyént valami ábrándnak, melynek csalfa tüneményes volta, csak hamar kitünik, s olyan nehézzé teszi a felébredést.

Hiszem, tudom, hogy az az érzés, mely e magasztos ünnep után szállt a mi szivünkbe, a szeretet magasztos érzése, velünk lesz továbbra is, munkál, biztat, bátorít s eszünkbe juttatván a multak tévedéseit, utat mutat jövőre is. Nem, nem feledjük el ama karácsonyt, a mi karácsonyunkat, de a legtisztább kegyelettel gondolunk reá, s ha még egyszer a viszály magvai jó talajra találnának közöttünk, segítségül hívjuk hatalmas, erős szeretetét, boldogulunk vele újra, bizonyosan. S.

Honosítsuk meg a „próba végtárgyalásokat“!

Kevesen fogják tudni e cikkecske célját, kevesen azon indolentia miatt, melyet már korábbi cikkemben emlegettem, a melylyel t. i. a jogász önképző-kör iránt viseltetnek.

Pedig e nem létjogosultnak tartott kör legújabbán megvalósítandó céljául tűzte ki a „próba végtárgyalások“ meghonosítását — tekintettel különösen a közeljövőben a bűnügyek terén nálunk is életbeléptetendő „esküdtszéki tárgyalásokra.“ — S ha ez sikerül, egyelőre csak primitív alakban is, körünk fényesen igazolja, hogy tudatában van a célnak? csak erőket, csak támogatását keresi.

Épen ez inspirált engem is ez ujtás nyilvánosságra hozatalánál, hogy a kivitel módozatainak megállapításánál alkalma legyen minden érdeklődőnek s talán többen látva — a kit t. i. olvassák e lapot — hogy körünk nem alszik, még talán hajlandók is lesznek szellemi erőikkel segítségünkre jönni.

De miért látja körünk ez ujtást actuálisnak?

Mert minden fiatal ambició-us jogásznak egy szép védőbeszéd hallomása alkalmával felesillámlik a szeme, s elhatározza, hogy criminálista lesz.

Persze későbbben a legtöbbször elmarad, de talán a közel jövőben, a mikor sokkal nagyobb és fontosabb szerepet fog játszani a criminalismus, mint eddig, talán többeket igazán arra fog indítani s épen azt akarjuk mi elősegíteni, hogy cultiválására adva magukat, fiatalkori ábrándjaikat megvalósítva, szószólói lesznek az emberi szíveknek.

Eddig is igen szép missiót teljesített különösen a védelem, de mégis csak a törvény által megkötött ridegszívű bírókhoz volt az intézve s ha nem is egészen, de olyan pictus masculus-féle szerepet játszott. Rokonszenv s vele száz hasonló fogalom hatalmas tényező társadalmunkban s ez mind ki volt zárva a bírák részéről, a mi természetes is.

Az emberi szív csakugyan egy Pándora szelence, telve az indulatok ezer- meg ezer-féle változataival s ezen indulatok meg sok külső kényszerítő körülmények képezik az ember cselekvéseinél az indító okot, melyek az okság törvénye szerint kell, hogy maguk után vonják az előzők eredményét. Ez utóbbi elbírálásánál aztán a bírók nem veszik, nem vehetik oly elnézően figyelembe az előzőket, mint majd az esküdtszéki tárgyalásoknál az esküdtek s épen ebben látom én a criminalismus jövő feladatát, ezt tekintetbe vétetni!

Voltam egy végtárgyaláson. Az anyjéért, ki

TÁRCA.

Hajh, gyerekek!...

Ady Endre.

Hajh, gyerekek, hogyha néha
Pohár mellett elmerengtek,
Mind ott vagytok oldalamnál,
Kiket lelkeim úgy melenget.
Felkapom a poharamat,
Koccintanék szépen, sorba:
Magam vagyok, akkor látom
S égő könnyem hull a borba.

Nagyon szép kis társaság volt:
Egyik léhább, mint a másik.
Átgondolok minden órát
A keserű búcsúzásig...
Mennyi kacaj, mennyi tréfa
Hangzott el a kis szobában,
Nem búcsultunk, fülíg úsztunk
Borban, sörben, adósságban.

»Ha nincsen pénz, ad az Isten!...«
— És ilyen volt minden elvünk,
Nem gondoltunk soha arra,
Hogy a sorssal harcra keljünk.
Gazdag szívvel, vig kedélylyel
Fittyet hánytunk a világnak,
Ötlekező lelkeink tán
Nem is itt a földön jártak.

Hajh, gyerekek, jó barátok,
Oda szívem reménysége;
Tudom jól: a szép napoknak
Mindörökre vége, vége.
A baráti kedves körből
El kell szállnom, messze szállnom,
Mi marad a drága múltból?
— Fájó szív és kínos álom...
De hagyjuk ezt, nem mi közénk
Való ez a méla nóta,
Csakis azért irtam, hogy rám
Emlékezzetek meg róla.
— »Szegény Bandi« — mondjátok majd —
»Vajjon merre van az árva;«
— Fújjátok el a nótámat:
»Meghalok én nem sokára...«

halálos betegen; élelem és gyógyszerek nélkül nyomta a kórágymat, rablógyilkosságra vetemedett a munkából anyja ápolására honmaradt fia, busulatát elhomályosította anyja helyzete feletti mély bánata, az emberekhez bizalma nem volt, kérni különben sem tudott, úgy szükségben szenvedett s egy szerencsétlen pillanatban anyja életéért, kioltott egy másik életet. Nem volt ez szándékában, de mert tetten érték s szégyelte is a dolgot, azt vélve, hogy így talán megmenekülhet a szégyentől — gyilkolt. A bírák meghallgaták ugyan a szép védelmet, de elítélték a törvény szigora szerint, dacára az oly nagy mennyiségű alanyi enyhítő körülményeknek.

Egyik öreg bíró könnyezve mondta tárgyalás után, hiába a törvény így parancsolta.

Talán az esküdtek, kiknél az embert nem tolja annyira háttérbe a törvény szigora, kiknek szabad érezni s annak alapján nyilatkozni, a gyilkosság vádja alól talán még fel is mentették volna. Abszurdumnak látszik, de jó védőnek, ki a szívek hurjait rezgésbe tudja hozni s végig abban tartani, nem lehetett volna elérhetlen feladat.

Az esküdtszék meghonosításával igen is, új korszak nyílik nálunk a kriminálismus terén s minthogy minden kezdet nehéz (ezt csak kezdő jelöltek tudnák megmondani, az első végtárgyalás után), talán nem pazarolnánk időnkét hiába, ha a

leendő kezdetnek kezdetét már itt megkezdendők. A tényállás gyorsabb felfogása, anyagi és tárgyi enyhítő körülmények gyors felismerése, egyszóval a tisztán látás hamarabb megjönne!

E mellett megpótolnánk az akadémiánknál hiányzó praxis órákat.

No meg mellékesen már csak erkölcsi kényszerből is, hogy neveltségessé ne váljunk, megtanulnánk a büntető jogot, bűnvádi eljárást; gyakorlott erővel meglehetne próbálkozni polgári perekkel is s így lassan megtanulnánk tanulni fontolva, gondolkozva. S hamarabb letudnánk vetkezni a rabulisztikus nézeteket, hamarabb lehetnénk tárgyilagosaak!

Különben — különösen kezdetben — a világgért sem akarunk mi ehez óriási eredményeket fűzni, mert nagyon jól tudjuk, hogy az első, második, lehet a tizedik sem sikerül, de talán a tizenegyedik már megközelítő lesz.

S még sem kedvetlenit e kedvezőtlen kilátás bennünket, mert elérjük azt az eredményt, hogy saját gondolatainkkal, nézeteinkkel harcolunk érvek ellen érvekkel s nem recitálunk, melyet részemről el ugyan nem itélek, (értem itt a szónoklatokat) de nem tartom oly háládatosnak, mintha saját érzelmem, vérmérsékletem, ott szóval saját egyéniségemnek megfelelőleg kezdem meg szárnypróbálkozásomat a retorika terén.

Mese.

Irta: Papp János.

A német professzorom és a szívem okozta nekem ez életben a legtöbb keserűséget. És csodálatosképen mind a kettő egy időben kezdte meg epesztő kínzását. A szívem, isten tudja miért, miért nem, éppen akkor kezdett zakatolni, fészkelődni, mikor a német professzorom kézzel-lábbal akarta a fejembe verni, hogy mit is mondott Goethe, mielőtt búcsút vett volna ettől az árnyékvilágtól. Hogy Goethe híres mondása és az én szívem abban az időben nem értettek egyet, annak éppenséggel nem én voltam az oka.

A dolog úgy történt, hogy egy szép májusi délután künn bolyongtam a zöld leveles, árnyas erdőben. Virágokat szedtem a csevegő patak partjain, elmerengve gyönyörködtem a sok tarka-barka madár vidám énekében. És addig-addig bolyongtam össze-vissza az erdő fái között, míg végre elfáradtam s kimerülve dőltem a patak mellett elterülő, tarka

virágokkal himzett puha pázsitra és elaludtam. Álomban egy előttem teljesen ismeretlen világba kerültem, a hol kékebb az ég, zöldebb az erdő, tisztább a patakok kristálya és a hol csak örömről, boldogságról zeng éneket a madár. Lelkemet bűvös-bájós érzések töltötték el s szinte félve lépkedtem az ismeretlen földön. Egyszerre vidám kacagás ütötte meg fülemet s az úton egy bájos leányka szaladt felém. Én elbűvölten szemléltem hullámozó éjsötét haját, melyet pajkosan lengetett a szellő és gyönyörű fekete szemeit, melyeknek tekintetétől szívem rögtön lánggra lobbant. Meglepetésemből csengő szavai riasztottak fel:

— No szép, hogy eljöttél egyszer, hiszen olyan régen várlak már.

E szavai még jobban zavarba hoztak és félve kérdeztem tőle:

— Mond, ki vagy te?

— A te tündéred — felelé. — Jer velem. Menjünk a rózsalugasba, beszélgessüök a szerelemről, a boldogságról...

Szerény szárnypróbálgatás akar ez lenni csak, s ha nem is lesz közölünk egy sem hires criminálista, de szerezhethet jártasságot a contradictionarius eljárás terén, mely annak idején az egész életen keresztül hivatásánál fogva is, majdnem egyedüli harc tere lesz mindannyiúnknak.

A mód pedig, a melylyel „egyelőre“ nézetem szerint meglehetne kezdeni a próba végtárgyalásokat, a következő: egy előadó ismételné, illetve felolvasná a tényállást, az esetleges tanu-vallomásokat, erre vádló tenné meg vádbeszéde kíséretében indítványát, mire védő venné fel a harcot; bírók lenné minden egyes esetben 3 köri tag, ha úgy tetszik az egész kör, a mi azonban egyelőre kivihetetlen, ha még előre ösmerik is a tényállást. — Természetesen kezdeni a lehető legegyszerűbb tényállással kellene, mely beösméren alapszik, védő részére csak olyan enyhítő körülmények állának rendelkezésre, a mit háládatosan kiaknázhatna; lassanként jönnének aztán a tanuk, egyik vádlott ellen, másik mellette.

Ez az én nézetem, melyhez egyáltalán nem ragaszkodom, hiszen épen ezért hoztam nyilvánosság terére, hogy meghallgattassam a járatosoktól, a kik még ha a legnaivabb valaminek fogják is mondani propositiómat, aprehendálni a világot sem fogok — sőt megköszönöm — mert érdeklődni fognak körülünk iránt.

Kovács Imre.

A magyarok káromkodásáról.

A történetírók feljegyzése szerint őseink kezdetben természeti tüneményeket tiszteltek, sőt mikor még az egy Isten eszméjének hódoltak, akkor is hitték a rosznak kútfejét, a mit, ördög, manó szavakkal fejeztek ki. De arról nincs szó, hogy őseink még pogány vallásuk alatt káromkodtak volna, mert a káromlás felteszi az Istenben való hívést, a kit káromlásával szidni célja az embereknek.

Az ősmagyarok tisztességes szavatartó emberek voltak, a kik nem vétkeztek, nem káromkodtak egész a mohácsi vészig. Bármily csapások is érték, bármennyire is sujtotta őket a sok viszontagság, nem tudtak kibékülni a gondolattal, hogy Isten ellen forduljanak.

A kettős királyság, a török és német zsákmányolásai azonban annyira elkésérették e népet, hogy kezde kételkedni Isten létében. A személy és vagyonzbiztonság felforgatása pedig mindezt csak tetézte. Nem tudta elviselni a csapásokat, nem tudott még csak reményt se nyerni a vígasztalásra. Kezdte tehát szidni az Istent. Erre hozatott Pozsonyban az 1563. 42. törvénycikk, a mely november hó 13-án Ferdinánd által szentesítettett.

Azzal karonfogott, elmentünk a rózsalugasba és ott beszélgettünk a szerelemről, a boldogságról sokáig. Félelmem teljesen elmúlt, egyre bátrabb lettem, sőt már megmertem fogni a kezét is, átöleltem a derekát is és úgy gyönyörködtem szép, ábrándos szemeiben. Egyszer megakartam csókolni, de ő ekkor kibontakozott karjaiból és így szólt:

— Jól van; de én most elbuvok és te meg fogsz keresni. Ha megtalálasz, csók lesz a jutalmad. Margit a nevem, keress! Ezzel eltűnt, én pedig felébredtem. A hold halványan világította be az erdőt, a távolból bánatosan hangzott a fülemüle éneke. A szívem lázasan dobogott és még ott csengtek fülemben a pajkos kis tündérnek a szavai. Margit a nevem, keress!...

Azt hiszem, ezek után egészen természetesnek fogják önök találni, hogy másnap, mikor az iskolában a német professzorom azt kérdezte tőlem, hogy melyek voltak Goethe utolsó szavai, én nagy szemeket meresztve rá, meghatottan hebegtem:

— Goethe? utolsó... szavai?... hát: Margit a nevem, keress!...

A professzorom erre azt mondta: számár! A tanulóársaim pedig hangoz kacagásban törtek ki, óra után meg egész határozottsággal rám fogták, hogy a szerelem elvette az eszemet. Nem tudom, hogy kinek volt igaza, a tanáromnak-e, avagy az iskolatársaimnak, de nem is törődtem vele. Rám nézve csak e három szó létezett: Margit a nevem, keress! És kerestem fáradhatlanul sokáig, míg végre a tánciskola parkettjén meg is találtam. Felsőbb-leány volt nagy kék szemekkel, szép szőke hajjal, Ilonkának hívták. De én feketének láttam a haját, éjszötétnek a szemeit és arról is meg voltam győződve, hogy valamikor Margitnak hívták. Arról ugyan semmit sem akart tudni, hogy nekem valmikor valamit ígért volna, sőt arra sem emlékezett, hogy valamikor látott, de megdicsérte a hozzá irt költeményeimet, pontosan megjelent az ablakban, mikor az iskolába mentem, mosolygott rám és én boldog voltam.

Természetesen ezek közben mindennel törődtem, csak azzal nem, hogy mit mondott Goethe,

Ebben van kimondva, hogy mindazok, kik Istent, a szentségeket és lelket káromolják s azok, kik ezeket hallván, a bíróságnál fel nem jelentik, első ízben nyilván megfenyítettessenek, második ízben megpálcáztassanak, harmad ízben, mint emberölők vagy más ily gonosztevők megbüntettessenek; a fel nem jelentők pedig három márkányi pénzbírsággal sújtassanak.

E törvény 1659-ben megújított, úgyszintén megújítja az 1723. évi 110. t.-c. is.

Majd a Napoleon elleni hadjáratokban szervezett magyar nemesi felkelők között is divatba jött, a minek meggátlására hozatott az 1808. évi 11. t.-c. 13. §-sa.

S hogy a megyei törvényszékek, városi bíróságok mily szigorral alkalmazták, kitűnik több esetből. Egy beregszászi nőt, Duszkanét, „adta teremtette és ménkö“ mondásáért 1748-ban a bíróság úgy büntette meg, hogy elrendelte, miszerint minden pénteken lapátoltassék meg három ízben és a városból űzessék ki.

1752-ben Fagyas Lukácsot azért, mert igen káromkodott, 24 lapátcsapásra ítélte a bíróság.

1772-ben pedig Orosz Lászlónét, hasonló káromkodásért, „mint maga roszaságáról és példás istentelenségéről már mindenki előtt ismeretes és

megjegyzett gonosz asszonyt más hasonló nők elrettentésére“ 50 kemény korbács ütésre ítélte.

1732-ben: „Técsi István az Istennek méltósága ellen ördög adta, menykő teremtette, disznó adta éktelen káromkodásokat tett volna, sem isteni, sem emberi szép intéseknek nem engedett volna, azért a következő hétfőn (vásár alkalmával) úgy mint 3-a Novembris 1732., a piacon levő fa lóra feltéttetik és délig ott detineáltatik propria“ s ha ez sem használ, negyven lapát adatik neki s ha harmadszor is azt a gonoszszókat elköveti, megköveztetik.

A katonáknál is nagyon el volt terjedve a káromkodás s még mai napig sem ment ki divatból.

1665-ben a kövári kapitány által kiadott edictumának 2. §-ában benne van, hogy valaki ezeknek a rút szitkoknak nemével, ördög adtával, ördög teremtettével szitkozódik, indifferenter akárki legyen, kövel veretessék agyon.

A felvilágosodott II. József 1787-ben ápr. 2-án „Az erkölcsök rontására célzó vétkekről“ 61. §-ban kimondja, a ki vakmerően káromkodni merészel, azzal úgy kell tenni, mint egy eszelőssel és mindaddig bolondok házában kell tartani, míg a javulás bizonyos jeleit nem mutatja.

1852. évi május 27-én kelt császári parancs-

meg a többi német költő. Az apámtól tanultam annyit, hogy huncut a német s azt hittem, hogy ez tökéletesen elegendő. De a német tanárom nem volt ezen a véleményen. Nem akarom felsorolni azokat a kínzásokat, amelyeket két esztendőn keresztül rajtam véghez vitt (az Isten megbüntette érte, megbukott a képviselő választáson) csak azt akarom mondani, hogy a trójaiak aligha örültek jobban annak a bizonyos fa lónak, mint én az érettségi bizonyítványnak, amely megszabadított egyik kínzómtól, a német professzortól. Boldogságomban az első szivar mellett legfőbb vágyam volt megkapni Ilonkától azt a bizonyos jutalmat, amely után oly régen vágytam s elhatároztam, hogy az érettségi bálon, akárhogy is, kieroszakolom azt a csókot. Eljött a bál. A szünet alatt Ilonka egyszerre csak eltűnt. Én keblemben nagy elhatározással keresésére indultam s az egyik mellékszoba fülkéjének félhomályában, egy nagy palma alatt rá is akadtam éppen akkor, mikor az én legkedvesebb Pista barátomnak szolgáltatva ki azt a cuppanós jutalmat, amire én olyan sokáig vágytam.

Kövém meredve állottam ott egy pereig, azután fuldokolva rohantam ki a szabad levegőre a kert fái közé. S a mint ott bolyongtam, egyszerre csak úgy tetszett, mintha valami hang azt sugdosná a fülemben:

— Margit a nevem, keress!

Én kerestem tovább éveken keresztül azt a pajkos barna kis lányt, az én tündéremet, aki csókot ígért nekem jutalmul, ha megtaláltam. Hol egy-egy szőke, hol egy-egy barna leány ejtett hosszabb rövidebb ideig tévedésbe, de aztán fájdalmasan ismertem reájuk, hogy egyik sem az, a kit én keresek. Oh és mennyi szívifájdalmat okoztak nekem ezek a csalódások! Már le is mondtam arról, hogy valaha feltaláljam az én kis tündéremet, bár csendes, holdvilágos estéken még hallottam néha-néha azokat a bűvös, varázsteli szavakat:

— Margit a nevem, keress!

És ilyenkor nagyot dobbant a szívem, egy ideig hevesen vert, aztán néma lemondással elcsendesült...

csal az osztrák büntető törvénykönyv némi módosításokkal Magyarországon is életbe lépett. Ebben a 122 §-ban meg van állapítva, hogy a ki Isten káromlással nyilvános botrányt okozott, tíz évig terjedhető súlyos börtönnel büntettség, ép ily súlyos terheket ró a magyar alkotmányos törvényhozás is a káromlókra az 1878. évben megalkotott törvények értelmében, a mit a vallás és annak szabad gyakorlata elleni büntettnék minősít,

De már az 1852-iki törvényt nem lehetett végrehajtani a miatt, hogy a magyar ember második természetévé vált a káromlás és a német bírák nem vehették komolyan, nem tarthatták komoly szán lékát bünténynek.

A fentebbiekből látjuk, hogy a káromlás megakadályozására a törvény is közbelépett, még pedig nagy szigorral. De azért meg nem szűnt még a mai nap sem, sőt az alsó néposztályban nagyon el van terjedve.

A miveltség, az előhaladás kizárja a maga köréből, mert ellenkezik az illem s az erkölcsi törvénnyel és a ki ennek ellenkezőjét véli, — mert akadnak olyanok is, — azok semmikép sem tartozhatnak a művelt emberek sorába. Ezért kell felvilágosítani a népet, tanítani és oktatni és kizárni a társaságokból mindazokat, a kik Isten nevét bemocskolják, kik nemcsak vallási, de erkölcsi törvé-

nyekbe is ütköznek. Mert ha az eszmék tisztasága mellett küzd az emberiség, legelső kötelessége a legszentebb eszme tisztán tartása.

K—s.

A „Becsület szék.“ *)

A mai modern társadalomban oly sokat és annyit irnak a párbaj ellen, hogy se szeri se száma azoknak a kifakadásoknak, melyekkel a párbajt illetik, azok, kik ezt teszik, nincsenek tisztába a történelemmel s a logikával, elfelejtik, hogy a párbaj intézmény a történet által megszentelt hosszas fejlődés szükséges eredménye.

Madarassy ur is a történetet sutba vágja, s elfelejti, hogy az egész párbaj intézménynek gyökerei a messze századokba, a romantikus középkorba nyulnak vissza, s magva, melyből nemcsak hogy kikelt, hanem óriási fává is növekedett már a lovagi becsület. Ha ezt tudná, nem tenné azt a nevetséges indítványt, melyet legutóbbi cikkében előterjesztett s nem állítaná, hogy ezen az ifjuság szívében még meg nem erősödött kóros nyavalyát egyedül a becsületszék van hivatva kiirtani.

*) Mohácsy János ur cikkét kevés változtatással adjuk le. De megjegyezzük, hogy tisztán azért, mert előzőleg már tért nyitottunk e kérdésbe a pro és kontra véleménynek. Szerk.

Egyszer egy víg kedvű társaságban voltam. Valami névnapot ünnepeltünk. Lányok, fiatal emberek kisebb-nagyobb csoportban társalogtak. Én egy szegletben ültem s gondolatokba merülve néztem a nevetgélő, pajkoskodó társaságot. Egyszerre tekintetem egy kis barna leányéval találkozott. A mint megláttam, szívemet valami varázs fogta el és néztem sokáig hosszan, szótlán. Ő szintén sokáig nézett, aztán mosolyogva közeledett felém. Megismertük egymást. Aztán nem törődve a mulatozó társasággal, kimentünk a másik szobába s oda ültünk a nyitott ablak elé. Gyönyörű nyári éj volt, a ház előtt levő kis kertben pompázó virágokról balzsamos illat szállt felénk, a távolból a fülemüle éneke hangzott... Mind a ketten hallgattunk, pedig mind a kettőnknek annyi sok mondani valója volt. Végre ő törte meg a csendet!

— Tudja mit — így szólt — olvassuk meg a csillagokat. Jó?

— Jó, olvassuk meg a csillagokat, feleltem én.

Hosszú szünet következett, mialatt ő elmerengve

nézte a csillagokat, én meg szerelemittasan csodáltam az ő két szép szemét.

— Nos, hányat olvasott meg, kérdé egyszer.

— Kettőt, mondtam én.

— De hiszen nézze, mennyi csillag van az égen.

— Nem, azok nem csillagok, — feleltem én.

— Hát hol van a maga csillagos ege?

— Ott abban a két szemben, mely oly édesen tekint reám!

..... És ekkor egy hang csendült fülembe! Margit a nevem..... kerestél — megtaláltál!

Megragadtam az édes kis lány kezét, az érzelmetől elragadtatva susogtam füleibe..... soká kerestem arcod, alakod, de végre megtaláltalak.

Először zavartan nézett reám, de tekintetemből kiolvasta, a mit mondandó vagyok, pirulva rebegte..... talán én is fel leltem azt, kit álmaimban láttam!

Eddig tart az én életem legszebb meséje.

Én ezzel ellenkezőleg kijelentem, hogy a joghallgatók becsületszékének létjogosultsága nincs, nincs pedig azért, mert valamely intézménynek csak akkor van meg a létjogosultsága, ha az általa kitűzött célt el is tudja érni, mihelyt ezt elérte, avagy elérni nem tudja, rögtön meg kell szünnie, vagy olyan alapokra támaszkodnia, melyen állva, célját megvalósíthatja. Ilyen célját elérni soha nem tudó s lomtárba való intézmény a jelenlegi becsületszék, melynek tehát semmi jelentősége s értéke nincs.

A joghallgatók becsületszékének célja lenne a becsületében sértve érzett jogász ügyének békés uton való elintézése. De hát tulajdonképpen mi is a becsület? Szerintem *azon erkölcsi érték s jelentőség, melyet az egyed önmagának tulajdonít.* Ez az ugynevezett belső becsület.

Gyakran láthatjuk, hogy a mai erkölcsi fogalmakkal nem sokat törődő ember is követel magának becsületet s hogy a belső lényeges becsület mellett még egy másik is szerepel; ez az ugynevezett külső becsület, mely nem egyéb, mint *azon elismerés, melylyel az egyedek kortársai s a társadalom részesíti.*

Ugy a belső, mint a külső becsület a különböző korszakokba nagyon eltér egymástól, sőt egymással ellenkezik, ebből látható, hogy ámbár úgy látszik, mintha a becsület az ember énjével össze-

forrva lenne, azért épen nem természetadta emberi erény, hanem neveltetésnek, a kor s társadalmi nézetek szerint folyton változó egyéni nézet.

Az ó-korban p. o. kézimunka épugy megbecsületeníté az embert, mint most a lopás, a zsarolás. Cató eltüri, a mint Tantalus leköpi, Themistocles nyugodtan türi elpáholását, valamint Demosthenes, az ó-kor legnagyobb zsarnoka, a pofonokat. Kértek-e ők azért elégtételt, bizony nem s az akkori felfogás szerint épen nem voltak becstelen emberek, sőt kortársai Catót úgy állítják elénk, mint a tiszta erény példányképét.

Ebből láthatjuk, hogy a becsület mily változó idő, hely s körülményektől függő fogalom.

Ezek után térjünk át most már a második kérdésre; helyre állítható-e a becsület és hogyan?

A belső becsületnek fogalmával ellenkezik, hogy az helyreállítható lenne egyedül a külső becsület az, melyet a régi lovagi becsület mintájára helyre lehet állítani, de hogyan?

A mai külső becsület egy történelmi fejlődés eredménye, mint már fentebb is mondtam, s vele, mint a külső becsület védpajzsa, együtt fejlődik a párbaj is, s így a párbaj nem céloz egyebet, mint hogy a társadalom követelményeit kielégítve, a külső becsületet helyreállítsa, a melyet a mai társadalmi szabályok s a kortársak ép úgy megkívánnak, mint a jótékonyság fogalma az áldozatkészséget.

Mindaddig tehát, míg a külső becsület fogalma el nem enyészik, vagy legalább meg nem változik, hiába való erőlködés a párbaj ellen irni s akadémikus értekezéseket tartani, tessék a becsület fogalmába tisztább elemeket vinni s oda hatni, hogy tisztultabb nézetek legyenek róla, akkor a párbaj is önmagától enyészik el; gyökerestől kell a dudvát kiirtani, nem csak a leveleit szakgatni, hiszen újra kihajt az, ha gyökere megmarad.

Mit céloz most már a joghallgatók becsületszéke, nem azt-e, hogy a jogász külső becsületét helyre állítsa? s eléri-e ezt? bizonyára nem. — *A jelenlegi társadalmi nézetek szerinti külső becsületet nem lehet — szerintem — másképp helyre állítani csak párbaj által,* mert vagy megvagyok én sértve külső becsületemben s akkor nem is tehetek mást, minthogy külső becsületemre a társadalom által kiszabott védelmi eszközöket használjam, s megverekedjem, vagy nem vagyok megsértve, ekkor pedig sem becsületszékre, sem párbajra nincsen szükségem.

Színházban.

*Nincs egy lürhelő szereplő,
Unalmas, rossz mind a hány,
Ha hiányzik páholyából
Az az édes, barna lány.*

*De ha ott van, oly elnéző
Engedékeny, jó vagyok:
Kritikát a barna kis lány
Szép szeméből olvasok.*

Kritikus.

Egy betegségre két orvosság is van, az egyik gyógyít a másikat pedig csak a kuruzsolók és a csodadoktorok ajánlják, az emberi józanság megköveteli, hogy az eredményre vezetőt válasszuk, ne pedig az eredménytelen, az pedig rendesen keserű szokott lenni s ezért nem akarja Madarassy ur se bevenni, hanem inkább cukros vizet iszik.

Korántsem helyeslem én a párbajt, de a mai társadalmi viszonyok között szükségesnek tartom.

Ezeket óhajtottam én röviden előre bocsátani, annyival is inkább, mert Madarassy ur nem tartotta érdemesnek a becsület és párbaj helyes fogalmait megállapítani s ezekből vonni le konkluzióit, hanem megdöglötlenül elé áll a következő indítvánnyal: mondja ki az ifjuság, *hogy minden akadémiai polgárnak becsületbeli kötelességévé tétetik a tudomására jutott becsületbeli ügyeknek a becsületszékhez leendő felterjesztése.* És ha ennek dacára akadna elég vakmerő, ki becsülete megsértéséért titokban, fegyveres úton szerezne magának elégtételt, vagy a ki a tudomására jutott esetet fel nem jelentené, mint egy félelmetesen veszedelmes kór terjesztője és erkölcsileg megbélyegzett, méltó, hogy iskolánkból való eltávolításával az ifjuság a becsületszék közbenjárása folytán kérje.

Sok ember menekednék meg ez által a kellemtelen párviadatok elől s sokak szülőit mentenénk fel annak találgatása alól, hova teszük fiunk azt a tömérdek sok pénzt!

Érdemesnek tartottam szóról-szóra ide igtatni, mert ennél képtelenebb dolgot még nem indítványozott soha senki.

A szelid lelkületű M. ur még erkölcsileg bélyegezni is akarja azt, ki nem hajlandó spionkodni s ez által véli elérni célját.

Azt az egyet elismerem, hogy eléggé kellemtelen a párbaj s Madarassy ur ezt is egy oknak veszi, a miért a becsületszéknek okvetlen fennállni és virágozni kell, erre azonban csak azt felelem, hogy a veszélyes és gyógyító operációk rendesen kellemetlenek szoktak lenni s a becsület megérdemli, hogy egy kis kellemetlenséget is eltűrjünk érte. Ha férfi vagy, légy férfi, ne hitvány gyöngébáb!.....

Mohácsy János.

„Ad-res“ . . .

Sokszor összegyűltünk vacsora után mi gyerekek s olyan örömmel hallgattuk az öreg Józsi bácsi víg elbeszéléseit a régi debreceni diák élet köréből. — Mert ő még a régi negyvenes években volt diák itten Debrecenben. Szép hófehér hajú, tisztos öreg volt. Az arca mindig mosolyra derült, különösen a mikor elkezdett beszélni diák csinyjeiről. Szép, kékes füst felhőt eregetett nagy tajték pipájából s ennek gomolyába burkolódzva adta elő nagy komolyan apróságait. Szinte fülemben cseng még az a jóízű kacaj, a mely egy-egy előadását kísérte volt.

Olyan szépnek, patriarcalisnak képzeltem el az ide való diák életet, hogy úgy vágyódtam ide. Különösen még felkeltette érdeklődésemet koszorús költőnknek, Jókainak ragyogó leírásai a debreceni diákokról s még azok a sok apró jóízű történetkék, melyek közszájon forognak a debreceni diákról, a mikor az mulat, tüzet olt, suplicálni — avagy legációba megy.

Szép őszi alkony volt, a midőn megpillantottam először a híres collegiumunkat. A szürke félhomályból tünedeztek elő a hatalmas vár négyszög egyes részei. Azzal a bizonyos nyomottságával, a mely erőt vesz az emberen, a midőn először pillantja meg a collegium épületét, a szokatlan — mondhatni eredeti — debreceni stílusban épült nehézkességeivel mégis csak imponáló benyomást tett rám.

Majd rövid idő alatt megismerkedtem a debreceni collegiumi diákélettel s mondhatom, hogy csatlakoztam reményemben. — Nem ilyennek gondoltam el én a debreceni diák életet. Gondoltam, hogy a hagyományos szellem, mely egykor itt a collegium falain belül honolt, él és virágzik. Tud lelkesülni az ifjuság ifjai hévvel a szép és nemes eszmékért, híven a multhoz. A reformatió szabadelvű szellemétől lelkesített ifjúságnak méltó utódai a maiak. — Hogy a collegium levegője átalakítja az ifjúságot s létre hozza azt az eredeti debreceni diákot, a mely ezelőtt 50—60 esztendővel ezelőtt itten élt, természetes, hogy a mai kor követelményei szerint átalakítva, úgy hogy itten találhatjuk azt a társas diák életet, mely a német „Bursenschaft“-nak felel meg.

Ugyde szinte csodálkozom, hogy itten folytak le azok a jóízű diák történetek, melyeknek az őregeink ifjú korában színhelye a collegium volt. Hiszen ma már nyoma sincsen annak a kedélyes, szípkázó diák szellemnek, a mely, ha jelenében volt,

a mikor még messze vidéken hire volt a debreceni diáknak. S valóságos öröm és vigasság tanyája volt az a hely, a hova „diák“ ment. Ugyan hova tüntek el azok a szép idők, a mikor még voltak olyan vidéki urak, kik a debreceni collegiumból kivittek magukkal egy-egy diákot, hogy jól múlassanak. S ekkor nem volt hossza-vége a dinomdánomnak. — Folyt a jó bor, olvasgatták ritka szorgalommal a harminckét leveles bibliát. Elmentek vadászni. Igyekeztek egymást felülmulni eredeti, bohém ötleteikkel. S a mikor már elég volt a „jó“-ból, felpakolták a diákot, ellátták útra valóval meg egy kis pénzmaggal s úgy repítették be a szabolcsi földes urak sárkányai a collegiumba.

A legáció áldásos intézménye volt a diák lelke. Ez nyújtott alkalmat, hogy ifjúi lelkesedésének szent hevével hirdesse vallásunk örök igazságait, hogy ország-világot lásson s meg azután egy kis — pénzt szerezzon. A vasutnak hire-hamva sem volt, szekér pedig drága volt, tehát az apostolok lovain mentek ki az egyházakba. Ugyan ki is hallott volna legatust szekéren menni. Legfeljebb, ha akadt egy-egy szekeres, ki Isten nevében egy-egy jó nóta eldalolásáért elvitte őket egyik falutól a másikig. Ha az este utól érte őket, elmentek a közeli falu rektorához vagy papjához, hol is szívesen látott vendégek voltak.

A suplikálók pedig egy kis batyúval, egy bottal s ajánló könyvecskével bejárták a félországot. Nem gondoltak a jövővel, élvezték a jelent. A bajt könnyű vérrel fel sem vették s mosolyogva, jókedvűen haladtak céljuk felé. Szerelmesek lettek minden faluban a pap avagy a rektor buza virágszemű szőszke leányába. Beszéltek az ő ártatlan szivükbe olyan édes dolgokat, melyek a szőszke fejű, ábrándos tiszta érzésű szivecskében is felkeltették az első szerelem édes álmait. De ez csak muló érzés volt. A falu végén a röpke szellő kivitte fejükből, hogy helyet adjon egy másik szőke, kékszemű, ábrándos szőszke fejű leány arcnak.

Igy járták be a félországot, csaknem üres zsebbel, egyedül hamisíthatatlan, jó zamatos diák kedélylyel. És innen van az, hogy öregek sokkal jobban ismerik hazánk egyes részeit, mint mi. — Mert ők gyalog járván be a vidékeket így ismerkedtek meg hazánk történelmi, ipar- és kereskedelmi nevezetességeivel, természeti szépségeivel, s így minden helynek meg volt a maga maradandó benyomása. Ezért emlékeznek vissza olyan tisztán

a látott helyekre: mig mi, kiket a száguldó vonat repit keresztül, csak madár távlatból s elröppenve, álomszerűen látjuk s olvassuk a Bedeckerekből azokat a helyeket, melyekbe ők szemtől-szembe gyönyörködtek.

Ezekért is örök hálával tartozunk reformált egyházunknak, mert alkalmat nyújtottak hazánk megismerésére.

Ha előveszünk egy lexicont, avagy egy Debrecen ismertetéséről szóló művet, azt találjuk benne, hogy collegiumunk az angol collegiumok mintájára van berendezve, vagyis, hogy nemcsak a tanulásra nyújt alkalmat, hanem egyuttal bentlakással és kosztal is ellátja a tanulókat, lehetővé teszi, hogy a szegény falusi, többnyire református fiú, tanulmányait tovább folytathassa s egyuttal be is fejezhesse pályáját. Ugyanis könnyű megélhetési módot nyújt a bentlakással s a tápintézzettel, ezekhez még a legáció is hozzájárul.

Mellékesen legyen megjegyezve, hogy azt a kérdést, hogy ezek a mai kor követelményeinek már hogyan felelnek meg, nem tárgyaljuk. Hogy mégis eléri nemes célját a collegium, fényesen bizonyítja az a tény, hogy fennállása óta sok-sok ezer munkás, lelkiismeretes, vallásos és a haza iránt lángoló szeretetet tanusító művelt embert adott a magyar művelt társadalomnak. S collegium minden időben megtett s megteszi ma is mindent, a mit csak anyagi erejéhez s mérsékelt conservatív szelleméhez képest megtehet.

Ezekből tehát látjuk, hogy a mai napság jobban van gondoskodva a szerény anyagi viszonyok között élő diák megélhetéséről, mint volt hajdan, a mikor a convictus vagy egyáltalában nem, vagy pedig szerfelett kezdetleges állapotban volt, továbbá meg a bentlakásról szinte hasonlólag szólhatunk.

Igy tehát az a kérdés önkéntelenül is felmerül, hogy ha a tanulók megélhetése meg van könnyítve, mégis miért hanyatlott a diák élet? Miért aludt ki az ifjuság tulnyomó többségében a hazafias eszmékért való magasztos lelkesedés? Mert ezen erős vádat talán az egész ifjuságra általánosítani még sem lehet. Megdöböntő lenne ugyanis, ha az egész ifjuság szivéből kiveszett volna a lelkesedés a szép, a nemes eszmék megvalósítása iránt. Talán sokak előtt erős állításnak tűnik ez fel s méltatlan vádnak tekintik, legyen ezért szabad nekem ezeket való tényekkel igazolnom. — Tekintsünk csak végig az

ifjuság életén. Ne menjünk messzire, csak másfél évre, elég ez is, hogy — fájdalom — elég példát nyújtson. Legyen ugyanis nálunk akár milyen ifjúsági ünnepély, kérdem, hogy vajjon milyen pártfogásban részesül az ifjuság részéről? A feleletet megadják az ifjúsági mozgalmaknt irányító körök. De különben megmondhatjuk mi is. Egyáltalában az ifjúsági ünnepélyeket és a mozgalmakat az jellemzi, hogy maga az ifjuság hiányzik róla.

Csudálkozunk, hogy miért nem pártolja mozgalmainkat a városi művelt közönség, úgy a hogy kellene, nézzünk körül magunkon s a feleletet s a magyarázatot magunkban találjuk meg. Hiszen maga az ifjuság nem pártolja a saját ünnepélyeit s így ugyan hogyan várhatjuk el ezt a nagy közönségtől. A vagy talán az a nagyvárosias szokás, hogy a tanárkar egyáltalában nem jelenik meg az ifjúsági ünnepélyeken s az a divat, hogy egy néhány gentry — kik alig vannak 4°/_o-al képviselve akadémiánkban — nem jönnek el, akar az ifjuság tulnyomó többsége előtt irányadó lenni? Ezt nem találjuk egyáltalában követésre méltónak. Tegyen úgy a tanárkar, mint mások, úgy, a mint tetszik, de az ifjuság józan többségének a helyesen megválasztott közép uton kell haladnia. Képviselni kell a helyes irányt s az elődök nyomdokaiba lépni.

Ime lássunk egy rövid kimutatást az ifjuság ünnepélyeiről.

A mult év őszen, a midőn dicsőségesen uralkodó Királyunk azon nemes ténye, hogy dicső történelmünk nagy alakjai iránti elismerésének szobrokban akar kifejezést adni, örömmámorba ejtett bennünket, az ifjúság is kiakarván venni részét ezen örömből, ünnepélyt rendezett. Hirdetve volt ezen ünnepély, a nagy közönség szép számmal volt képviselve, csak maga az ifjuság hiányzott; már pedig épen az ifjuság hazafias lelkesedésének s örömének kellett volna impozáns jelét adni ezen az ifjúsági ünnepélyen.

Röviddel ezután volt október hatodikán egy gyászünnepély, majd pedig egy fényesen sikerült matiné. Voltak ugyan jelen akadémiai polgárok is, úgy, de oly kevesen, hogy épen ezáltal tüntetek fel.

(Folyt köv.)

Dósa István,

Sylvesterkor.

— Acsay Lajos. —

*Fut az idő szakadatlan,
Elvész a jelen...
Múló képek, délibábok,
Csalfa, lenge látományok
Játszanak velem!*

*Mintha illat szállna szerte...
Rózsáé talán?!...
Hol a rózsza? keresgélem,
Illatára áhit lelkem...
Rája szomjazám...*

*De hiába! nem találom,
Letöré a mult...
Sorsviharja összetépte,
Elsodorta messzeségbe...
S enyészetbe hullt...*

*Hol a boldog, édes otthon,
Csöndes kis tanyánk?...
Temetőbe ki-kijárunk,
Sirhalomnál sirdogálunk
Mi és jó anyánk.*

*Oh! nehéz anyánknak sorsa,
Vész, vihar veri...
Mikor sirnak a kis árvák,
A keservek Golgotáját
Által szenvedni...*

*Kis tanyánkban hallgatás van.
Az öröm oda!
Eltemette a temető,
Többé talán vissza sem-jő
Szép napunk kora.*

*Bárhova is nézek vágyva,
Nincs virág sehol...
Hol öröm volt hajdanában,
Csendes, szelid kis tanyánkban
Gyász panassza szól...*

*Fuss idő! óh vidd magaddal
A ködös jelent...
Háladal fakad szívemből
A harangszó lágyan csendül:
Tán derüt jelent?...*

C S A R N O K.

Pillangó a zivatarban.

(Folyt. és vége).

A szép idők emléke s az ismert dal bús melódiája minderősebb visszhangra talált a leányka szívében. Oda támaszkodott a kerítéshez s egyszer csak azon vette magát észre, hogy ő is elkezdte dalolni a Marci nótáját. A kerti csalogányok szegyenkezve hallgatták a szerelmes szív édes-bús megnyilatkozását és bizonyára tanultak is tőle.

Bezeg más volt Ilonka, ha Marci otthon volt; akkor egész nap víg volt s mint egy kis madárka folyton szerelemről csicsergett. Marci napjában háromszor-négyszer is megfordult házuknál. Szerette őt az egész család, különösen az öreg János bácsi, a ki már rég neki szánta Ilonka leányát.

Minden látogatásának az volt a jutalma, hogy Ilonka maga tűzött kalapja mellé egy szép szál szegfűt, vagy rozsmaringót. Ha pedig Marci elment megint csak búsult, szomorkodott, mert, bár megvolt győződve Marci mélységes szerelméről, jól ismerte azt a katona mondást: „Más falu, más leány!” s ez kételkedést csepegtetett lelkébe.

Ha Pista otthon volt, folyton ott alkalmatlanodott Ilonkákéknál s ostromolta szerelmi vallomásaival. Mindent elkövetett, hogy lebeszélje őt a Marci iránt érzett vonzalmáról, de a leányka ellenállt minden csábításnak és hű maradt. Egy alkalommal, a mint Ilonka épen öntözgette virágait a kis kertben s képzelete messze kalandozott, hirtelen egy ismerős, de kellemetlen férfi hang zavarta meg őt csendes magányában. Föltekintett s Göncöl Pistát látta maga előtt. Ott állt azon a helyen, a hol Marcit oly szívesen szokta fogadni, s a hol mást látni reá nézve a legnagyobb kín volt.

— „Hol veszi magát itt. Pista?” szólította meg őt Ilonka.

— Eljöttem haza kipihenni a mult heti ütközetek fáradalmait. Itt pihen a falu tulsó oldalán egész csapatunk. — Azaz nem is pihenni jöttem, hanem látni kívántam magát. Higgye el Ilonka, oly boldog vagyok, ha csak egy szót is válthatok magával.

— Hagyja el, Pista, — felelt Ilonka könnyes szemekkel, — hisz tudja maga azt nagyon jól, hogy én csak Marcit szeretem.

— Hogyan, maga még most is szereti Marcit. Talán még nem is hallotta...

— Mit? Oh! mondjon róla valamit — esengett Ilonka — örökre hálás leszek érte!

— Hálás leoz érte? kérdezte Pista gunyosan. No hát tudja mg, Ilonka, hogy Marci áruló!

— Igen, áruló — folytatta Pista kárörömmel. A multkori csatában elhagyta a kurucokat; labanc lett; áruló lett.

Ekkor elhallgatott és várt, hogy mit fog felelni Ilonka. A leányka pedig csak sirt, keservesen sirt, Pista mindig közelebb ment hozzá s már megfogta kis kezét, hogy megcsókolja, mikor a leány felegyenesedett és rámeredt az ifjura babonás szépsége. Pista eleresztette Ilonka kezét, a ki ott állt megigézve, mozdulatlanul, mint egy szobor.

Átszellemült arcán a szerelem és hazaszeretet lángja lobogott és szívében e két magasztos érzés ádáz tusát vivott egymással, melyben a hazaszeretet győzött. Odahajolt Pistához, s hogy valaki meg ne hallja suttogva kérdezte:

— Mikor mennek tovább?

— Holnapután este — felelte Pista.

— Az Istenre kérem — folytatta Ilonka — szerezzen nekem addig valahonnan egy lovat, meg kuruc katona ruhát. Én is magukkal akarok menni.

— Meglesz minden — felelte Pista. Morzsa lovam nyergelem fel s legszebb mentém adom magára.

— Még egyet — folytatá Ilonka. Holnapután este kilenc órakor a régi temető mellett találkozunk.

— Jól van — felelt Pista örömmel. Azt hitte, hogy végre tehát birja Ilonka szerelmét.

Pedig mennyire csalódott.

Ilonka ugyan is, mivel Marci iránt táplált szerelme oly nagy volt, hogy még most sem tudott róla lemondani, de másrészt hazáját is lángolóan szerette, elhatározta, hogy inkább a Marci keze által esik el, mintsem hogy mást szeressen. E szavakkal akart eléje lépni: „Ölj meg engem is, én is kuruc vagyok.”

Harmadnap este nagy zajt ütött Székelyhídon a távozni készülő kuruc csapat. Tíz óra felé a csapat trombitása indulót fuvott s nemsokára útnak indult a vitéz sereg.

Ilonka velük lovagolt Morzsa lován. Szép nyalka legény volt; több ütközetben hőiesen kitüntette magát és sok labancot levágott, a miért bajtársai tisztelettel viseltettek iránta. Egész kato-

náskolása alatt senkivel sem beszélt, csak Pistával váltott olykor egy-két szót. De a katonák hősiessége iránt viseltetett tiszteletből nem zavarták rejtélyes magányát és habár mindannyian sejtették, hogy valami nagy bú nyomja szivét, ennek okát sohse tudakolták tőle, hogy Feri huszárt, a mint ők Ilonkát nevezték, ez által még jobban meg ne szomorítsák.

Egy napon követ érkezett Tökölyitől a csapat vezéréhez azon parancscsal, hogy egyesülve a Tallos felől jövő kuruc sereggel, ütközzenek meg a labancok főhadi erejével.

*

Ilonka ennek igen megörült, mert azt remélte, hogy végre szemtől-szembe láthatja Marcit.

Másnap csatarendben állva várták a másik kuruc csapat megérkezését. Dél tájban porfelleg látszott a távolban és csakhamar meg tudták kurucaink, hogy ott a várt csapat közeledik. Ilonka az első sorban állott lovával, Pista a hátsók közé vonult. Meglátszott rajta, hogy valami nagyon felizgatta; arca halavány lett s ajkai reszkettek.

Midőn közelebb jött a csapat, a porfellegből kezdett kibontakozni a vezér daliás alakja; feje fehér keszkenővel volt bekötve s midőn egészen közel értek, az első sorból a vezér elé vágatott Ilonka és szenvedélyesen, aléltnan e szóval rogyott karjaiba: „Marcit!” E közben leesett fejről kalapja s holló fekete haja leomlott formás termetén.

Mindkét csapatot annyira meglepte és meghatotta ez a szép jelenet, hogy csodálkozásukban elfelejtették egymást köszönteni.

Miután Ilonka magához tért, meglepetve kérdezte: „Marcit, te hadnagy vagy!?”

-- Igen... Ilonkám — az vagyok. E seb fejem és a hadnagy rang lett jutalmam a tallosi ütközetben, a hol megmentettem fővezérem életét.

E jelenet lefolyása alatt az utolsó sorban egy lovas remegve rántotta meg lova kantárszáját és elvágatott, a nélkül, hogy társai, kiknek figyelmét az előbbi jelenet teljesen lekötötte, észrevették volna.

Másnap megütköztek a labancokkal és fényes diadalt arattak felettük. A kurucok közül csak kevesen estek el, de a labancok közül sokat vágtak le üldözés közben.

Midőn a kurucok még az nap este a harc színhelyéről eltakarították a holt testeket, az egyik elesett labancban Göncöl Pistát ismerték fel. F. F.

Bohémia.

Kimerítettünk minden segélyforrást. Koszt és lakáspénz társulva a tandíjjal és mosáspénzzel, óra és gyűrű, téli kabát és überzieherrel egyetemben mind-mind, eltűntek már, s maradt mi volt: a puszta lég.

Ugy féltizenkettő lehetett, mikor kinyitottam szememet s a bekövetkezendő ebéd lehető legalkalmasabb elkoplalása felett gondolkozva, búsan nyújtottam ki nyakamat ágyneműnek előléptetett különböző ruhadarabjaim közül.

A két lakótárs is ébredezni kezdett. Miska! Légy szives, bújj ki az ágyból, ma te vagy a napos, nézz ebéd után!

Miska felült ágyába.

Horváthnál 2 frt 50 kr. Többet nem ad. — Schwarznál 3 frt 17 kr. Az se ad. Itt is sok, ott is sok. — Fiuk leleplezem, hogy nincs hitel.

Minekutánna a pénzbeli állapotunkkal tisztában voltam (tudtam, hogy nincs egy krajcárunk se) letargiába süllyedve dőltem vissza párnámra, akarom mondani két lyukas nyári nadrágomra.

Ábrándozni kezdtem. Elgondoltam magamban azt a napkeleti mesékbe való boldogságot, ha az az öreg pendli óra ott a falon egyszerre csak elkezdene kicsinyedni, — kicsinyedne, kicsinyedne, oszt egyszerre csak egy kis remontoir zsebóra lenne belőle. Óh be jó is lenne!

Szinte láttam, mint vonul be nagy szakállú házi hordárunk, mint nézegeti szakértőleg a kicsivé vált pedli órát, szinte hallottam a tallér csengést, rég nem hallott búbajos zenét — szinte

Bim-bam, bim-bam!

A déli harangszó riasztott fel álmadozásomból. De hát mi közöm nekem a harangszóhoz? Az emberek ilyenkor vagy imádkoznak, vagy esznek. Az előbbiekhöz nem vágytam tartozni, az utóbbiakhoz, — no hát azokhoz meg nem lehetett tartoznom.

Hamarosan nem tudom megmondani, hogy a lelkiismeret vagy a gyomor volt-e, de valami nem hagyott tovább pihenni. Kiugrottam ágyamból, hosszas és fáradságos munka után kibáltam Morphéus karjaiból a két alakot, azzal családi tanácsot ültünk.

Vége volt a családi tanácsnak. Rövid, de heves vita után egyhangulag, illetve három hangulag elhatároztuk, hogy ki-ki teljes erejéből s ifjui lelkének teljes ambíciójával nézzen az ebéd után.

Neki álltunk, vagyis ültünk (kinek ahogy jól esett) az öltözködésnek, s minek utánna Misu testvér cipőjét jól kirázta, netán benne levő cserebogaraknak miatta, (a mult éjszaka egy egész regimentet masiroztattam belé) s Ali testvér kellő imádkozások közepette szétbontotta inge, kabátja és nadrágjából összebogozott gordiusi csomót, szerencsésen el is készültünk.

Azzal szétrohantunk a szélrózsa minden irányában.

Azaz ők ketten szétrohantak, én nem.

Elhatároztam, hogy az udvar tájkát veszem vizsgálódás alá, hátha kerülne valami a horogra. Azonban kövér, de becsületes háziasszonyunknak mióta két üveg ecetes uborkáját elemeltük, rendkívül előrelátóan helyezte el enni és inni való holmijait.

Csak ödöngtem jobbra, balra, nézegettem, kandikáltam, kikerültem a napfényes oldalra, hopp! — egy lábos.

Egy jó termetű, szép, fényes, sötétkéken zománcozott lábos. Hm! Csak legalább lenne benne valami kis enni való!

A szívem dobogott, mint egy jóféle nagy hang, izgatott voltam, mint egy hatodik gimnázista, mikor szerelmet vall.

Legnagyobb közönyt színelve, dúdolgatva sétáltam el a lábas mellett, — egyszer-kétszer.

Ha jól sejtem tej! — Tej! — Isteni tej! Hát van-e édesebb, mint azaz édes anyatej, hát nem számártejjel gyógyítják-e a beteg embereket, hát nem fejni szoktam-e én az öregemet, hát (műnyelven szólva) nem leadja-e az öreg jókedvében néha néha a tejet, hát nem az-e az én nótám:

„Tejbe fürdik az én rózsám.“

??

Lássunk az operációhoz. Hogyan kéne úgy kicsinálni a dolgot, hogy kövér, de becsületes házi asszonyom legalább addig ne vegye észre a tej eltűnését, amíg magam vagyok? Egy országot egy gondolatért!

Hopp!

Mint prédára ugró tigris rohantam szobámba, lázas sietséggel keresve szalmaszákomba egy ép szalmaszálat.

Azzal a szalmaszállal kezembe odaosantam imádott tejeslábasomhoz s a tej tetején nyujtózkodó pillén át bedugva fífikus kis lopómat, kéjelegve

szittam az édes tejet, szittam, — szittam, — kiszittam fenéig.

A pille pedig ott terjeszkedett az üres levegő felett, minekutánna körös-körül erősen oda volt tapadva a lábos szélihez.

Vissza vonultam szobámba, mint a ki jól elvégezte dolgát, leheveredtem pamlagunkra s cigaretta heiyett egy fogpiszkálónvá előléptetett gyufát szorítva fogaim közé, vigan dudorásztam, hogy:

Szalmaszál a tejbe, a tejbe, a tejbe,

Engem, rendőr visz be

A sötét tömlőbe.

* * *

Este mikor hazavetődtem hallottam, hogy Ali testvért seprűvel kergette a háziasszony, — az általam eltüntetett tejnek miatta.

Emilke.

Jégsaison.

A Margit-fürdő jégpályája — a koresolyázók nagy öröme — nem sokára megnyílik.

*Elő, elő a „jégkirály“-lyal,
Halifax, Merkur mind elő,
A te napod is feltűnt végre:
Merész jégember: „ringelő“!
Fel, fel a jégre! Ott az élet:
Repülni mint egy gyors sirály
És taposni a női szívben,
Mint egy triumfáló király!*

*A pályán hangos lesz az élet,
Divalba jön e ritka sport,
Az ártatlan lányok szemébe
Hamis fiuk szórják a port.
A lányok nagyban „kultiválják“
A szolid csendes elbukást,
Majd a bajusztól megriadva
A tárt karok elől futást.*

*Hány ifju sziv gyulad majd lángra,
Ott kinn a jégen csak hamar
Hány oly viszony ujul fel ismét,
Melyet kötöttek még tavaly!
Óh hány szivet teszen boldoggá
Ez édes hely, e drága jég...
De hány kis lány fogja siratni
A jégen összetört szívét.*

*Mert szép a jég, átszelni képes,
De olyan könnyű bukni rajt'
Óh, óva intek minden kis lányt,
Hogy kerüljék el ezt a bajt.
Mert ott a jégen napvilágra
Jön minden titkon leplezett:
Ki van téve indiszkrét szemnek
Alsó és felső öltözet.*

*No azért fel a „jégkirály“-lyal,
Édes leányok jégre fel,
A jég, ha ti rajt' játszadotok,
Olyan, mint ég, ha ünnepel.
Az elbukástól sem kell félni,
Ennyit a szem megérdemel,
Különben is oly édes bukni,
Ha van kéz, a mely felemel.*

Bandi.

Diákélet Grácban.

Folytatás.

Irja: **Takács Endre.**

Kedves barátom!

Mult levelemben ugyan már elmondtam neked, hogy Grácban nemcsak nagynénik vannak, hanem van diákélet is, de annak leírásába még nem bocsátkoztam bele mélyebben. Azt hiszem arról meséltem neked, hogy miképpen történik a felvétel a „Burschenschaft“-ba, most pedig arról fogok neked fecsegni egy kissé, hogy egy „Burschenschaft“ milyen törvényekkel és nézetekkel bír.

Minden gráci német diáknak mintegy veleszületett tulajdonsága: a szlávok iránti gyűlölet. Nem képzeled, hogy milyen dühösek, nem, vadak tudnak lenni, mikor a szlávok részéről előadja magát valami, a mi nekik nem tetszik, sőt már akkor is magukon kívül vannak, mikor a szláv egyletek sapkáit és színeit látják meg egyes diákokon. Mert a szlávoknak is vannak ilyen társaságaik, melyek külsőségeikben talán hasonlóak a németekéhez, de alapjukban véve nagyban különböznek azoktól, a mennyiben a németek az ő „burschenschaft“-jaikkal tisztán mulató társaságokat akartak létrehozni, melyek azonban egyszersmind az összetartásra is szoktassák a tagokat, a szlávok pedig tisztán kapcsáskodó politikai célzatból, a németek iránti ellenségeskedésből és azoknak maguk ellen

való fellázítása céljából alkották egyesületeiket. Így alakult azután a „Hrvatska“ a horvátok, a „Triglav“ a szlovének, a „Carmen-Sylva“ a románok egyesülete. Hogy a német és szláv egyletek folytonos veszekedésben vannak egymással, azt, úgy hiszem mondanom sem kell s valami mintha sugná nekem, hogy ebből még komolyabb dolgok is fognak keletkezni

Az igazi „bursch“-nak legnemesebb tulajdonsága azon igazán lángoló faj és hazaszeretet, melyel csodálatosképen nem Ausztria, hanem nagy Németország iránt viseltetik. Ő nem Ausztria, hanem Németország császárának hódol, nem a „Gott erhalté“-t, hanem a „Heil dir im Siegeskranz“-ot énekli és Schoenerert meg Wolffot a német nemzeti eszme előharcosaiként isteniti. Büszkeségének tekintti, ha arca mentül jobban össze van vagdalva collegáinak kardjaitól, de vétkes leereszkedésnek minősíti egy szláv/diákkal való barátságos szóváltást, az azokkai gorombáskodást ellenben az érények közé sorozza. Megalázó dolognak tartja másutt, mint a corsón, gyalog járni, a színházban csakis a páholyt tartja tisztességes helynek, de az „Industriehalle“ vegyes közönségű álarcos bálján való részvételt igen jó „hecc“-nek tartja.

Három költőt ismer a világirodalomból Goethét, Sudermant és Paul de Kockot, szerinte festeni csak Lendbach és Kaulbach tudnak, azok is csak akkor, a midőn I. Vilmos császárt, vagy Bismarckot örökítik meg, mely utóbbi különben minden Burschnak földi istene, a kit tisztel, szeret, imád és kinek nagy doggjairól minden évben tudakozódnak.

Lásd, ez, röviden jellemezve egy „bursch“.

De azért távolról se hidd őket nevetségeseknek. Azok a kis félszepségek, melyeket tanusítanak, mind nemes, nagy érzésekre vezethetők vissza. — Vissza vezethetők még pedig vagy az extasishoz hasonló hazaszeretetre, vagy arra a nemes büszkeségre, mely már ebben a diák énekben is kifejezést nyer:

„Wir Studenten sind die ersten!“

(Mi, diákok az elsők vagyunk!)

és mely szerint minden Bursch azt tartja, hogy neki társadalmi és intellectuális positiójához mértén kell viselkednie. Ha a kivitelben néha túlesap a határon, azt tisztán a túlerősen kifejelett önérzetnek kell tulajdonítani.

Ilyen társaságba kerültem én és bizony mondatom neked, sok borsó nagyságú verejtékcep-

pembe került, míg e nézeteket csak részben is, a magamévá tudtam tenni. Ne gondold, hogy szívemmel érzem én ezeket; nem, csak nyelvemmel. De hát az árral uszni kell, — ha már egyszer belekerültem.

A legközelebbi nevezetes esemény az *egyetem megnyitása volt*, melyet tüzetesen fogok leírni neked. Megjegyzem, hogy csak a corpstudensekkel a Burschokkal fogok foglalkozni, a többi diáksággal nem törődöm.

Nos tehát a megnyitás előtt az összes német egyletek „Festkneipé“-re gyültek össze, hogy a felvonulás módját és sorrendjét meghatározzák, mert a megnyitásra felvonulnak az összes „Burschenschaft“-ok, még pedig „in Wichs“, azaz teljes diszben. Én is ott voltam a gyűlésen és megtudtam, hogy a felvonulás a „Festkneipé“-k rendes helyéről, a „Zur Pastete“ ez. vendéglőből fog történni és nekem is ki lett adva a parancs, hogy magamat teljes diszbe csapjam és lakásomon várjam a fiakkeren értem jövő másik Fuchst, kivel 9 órára már a gyűlhelyen kell lennünk, miután még „Kneipe“ fog tartatni egész fél 11-ig, mikor aztán a felvonulást fogjuk megkezdeni.

Ugy is lőn. Másnap reggel, mint azt egy költeményben olvasom:

„Láttam a reggel első ébredését,
Láttam az ég mi szép, mi tiszta kék
Érzem szívemnek ájtatos verését
És — hamarosan „wichs“-be öltözik.“

De már most megírom neked, hogy mi az a „wichs“. Szegény öregem pénztárcája, ha nyelve volna, tudna róla beszélni, mert az bizonyos, hogy az öltözet drága, de még bizonyosabb, hogy szép.

(Folyt. köv.)

Egy karácsonyi kép.

Messze egy kis vidéken hó borít mindent. Gyönyörű karácsonyi nap van. Fehérek a háztetők, zúmarások a fák, tiszta és hideg a levegő. Valóságos téli kép.

Vége van a dinom-dánom egyik részének, az ünnepélyes hangulat meg szűnt egy percre, hogy újjal váltódjék fel, az esti mulatozással. Még szól az ének, még hallatszik a zene, majd annak is meg-

gyengülnek hangjai és siet mindenki a meleg otthonba — — — a csendes családi mulatságra.

Beestelédett. Kezd kandikálni a hold és sok ezer csillag világítja be e kis helyet, e kis aranyos országot.

De nincs senki, a ki élvezné e szép időt, nincs senki, a ki ide a hidegbe vágyódnék, hogy tisztult fővel, világos gondolatokkal keressen megnyugvást a természetnek igazán ily imposánsul diszelgő rendjén.

Nem, mert ma az otthonnak ünnepe.

Még a koldus is összeszámolja a napi keresményét s vígan ül övéivel tűzhelye mellé e nap bizonyos eredményes keresetének elfogyasztására.

A többi, — felaprózza azt, a mit régóta készített e szeretet ünnepre s felemelkedett lélekkel ül le kedves családi körébe. Feledjük a bút, üzzük el a bánatot most, ez e jelszó. Ki tudja, hogy lesz, mi lesz a jövő ünnepig?!

Nincs is semmi különös hír se merre. Egyszerre lepihen az egész kis ország házanépe s kihül a meleg tűzhely. Mély csendesség honol minden fele, mintha kihalt volna minden, mintha a szent ünnep mámore elaltatta volna a sziveket, elbágyasztotta volna az elmét, hogy ha legalább rövid időre is, de megszűnjék, minden kín, minden bánat.....

Csak egy ablakból int ki fény, ott a karsú tornyú templom háta mögött, ott a messziségben — — — alig észrevehetően.....

Fehér asztal mellett nagy család ül. A családfő néha el-el komorul a nagyapa beszélgetése közben..... nagyokat sóhajt. Pedig oly jó hangulatban vannak az apróságok, hogy csupa öröm rájuk tekinteni. Kipirult arccal érdeklődnek a nagyapa elbeszélésén és sorra csókolják meg az áldott ősz kezeit, csakhogy ne hagyja el a mesét, az altató mesét.

Tovább is tartana, ha nem fáradnának ki a fürge pillantások, ha nem lassudnának meg a kis kezek. Fokozatosan egymásután pihennek le, míg az utolsó házban is megszűnt a mécs lobogni. És beköszönt az álmok birodalma.

Kinn az idő elborult, szélvész támadt és nagy erejével kinlódik a nehéz hó felforgatásán.

És mit tesz a ház urnője?, az édes anya?

Nem alszik, nem jön álom szeneire, valami szivét szaggatja, nyugtalan forog ágyában, majd felkél zajtalanul és imádkozni kezd: — fiam, fiam, egyetlenem, térj meg. — A fiu hiányzott még az ünnepségből, a ki elfelejtette messzi idegenbe apját- anyját s talán most is ott iszik valamelyik csap- székben.

Azután felkél, betakargatja gondos kezével övéit s mikor az üres ágyig ért, ismét göresös zokogásban tört ki. E zokogásba temette fájdalmát. — Te legnagyobb gyermekem — te legokosabb! Gondolj szenvedő anyádra, ezeket rebegete.

*

Messze-messze nagy városban egy utcai egyes ablak éjjél után is világos. Itt elmélkedett az elsédült fiu a gúnymosolyról, a megvetésről, a mi feléje irányul. Eszébe jutottak legszentebb emlékei, sorsa a régi s az új. A csalóka remények, a megtört ragyogó káprázatok. Hideg szobája, elhagyatottsága. Édes anyjának könyjei, a mik már törzúrúrásként hatottak szívébe és felkiált: — soha-soha az erényt, semmiért!

E karácsonyi estén született meg az elsédült fiu, családja és az egész kis ország boldogsága.

Kiss Á.

Egyről-másról.

Egy atheistánk van, az is talmi, mindennapi fohásza: *Édes Istenem* csak a nagybácsim küldne pénzt.

Az irodalmi társulat elnöke kijelentette, ha Mici marad, hát ő megy.

Egyik ifjúsági önképző társulat kimondotta, hogy tekintettel hallgatóinak kiskoru voltára, csak vallásos iratokat terjeszt, s Forgó Bácsi képes ujságát és a jó gyermekek lapját járhatja.

Az ornamentikai tudós a mult irodalmi gyűlésen kijelentette, hogy nem akar magára mutatni mint nagy humoristára — megnyugtatására kijelentjük, hogy *mi sem*.

Egy ifjúsági gyűlés annyira elhuzódott az éjji homályban, hogy végre a felügyelő — kapus zárta be.

Az idén sok akadémiai polgár csak Koppányi Miskávai fogja láttamoztatni indexét.

A konviktus úgy véli megünnepelni a karácsi szent ünnepeket, hogy nem ad enni.

Felkérettünk annak kijelentésére, hogy a gyászruhás szöke kis lány már nem jár gyászruhában.

Egyik szerelmes lelkű poétánk ujabban egy drámán dolgozik, melynek címe az „Elveszett félév, vagy az ügyvédi iroda hátrányai“. Tárgyát környezetéből merítette, idő jelenkor első félév, a dráma csak a második félév végén fejeződik be.

Felhívjuk az ifjúság figyelmét a felsőbb tanulók olvasó egyletének szép és kellemes berendezésű olvasótermére, melyet a választmány — mint biztos forrásból értesülünk — tekintve nagyságát, két részre osztat s az egyik részét nagylelkűen átengedi a diák otthon céljaira.

Azon urak, kik szeretik a régiséget, s az ókori történetet tanulmányozni akarják, legjobban teszik, ha az olvasóba járnak *ujságot* olvasni.

ácsy.

Egyleti élet.

A Magyar Irodalom Társulat f. hó 11-én tartotta ez évben utolsó közgyűlését. Az egész gyűlés alatt egy tárgy került gyűlés elé, Takács Endre 1. é. joghallgatónak „Micihez“ c. költemény szavalata

és maga a költemény elbírálása. Az előadót nagy érdeklődéssel hallgatta végig a közgyűlés és bírálata az egész gyűlés idejét igénybe vette.

Legelőször Ady Endre 3 jh. bírálta a költeményt. Rámutat az újabb francia irodalom íróira, a kik bármily réalismussal is munkálkodnak, oly tulajdonságba nem esnek, mint az elszavalt költemény írója. Látszik a darabon, hogy nem rendes idegzetű ember gondolat és érzelmek világának megnyilatkozása, sőt oly tulzott erőltetése, nem is oly tiszta, ideális eszményért az érzelmeknek, melyek tulhevülésében még az Istent is megtagadja, kizárják a költeményből a valószínűséget és nem is tartja elfogadhatónak.

Második bíráló Sipos Béla 3 jh. Sipos Béla visszapillant a költemény tárgyára, a melynek meseje, hogy egy szép fiatal leányt mostohája kegyetlensége elűz a háztól és elbukik az élet vihara között. Kihozza az író, hogy a leány teste elbukott, de lelke tiszta marad. Az örvényben találja meg a leányt Alfréd, a ki nőül óhajtja venni, de közbe lép Isten sujtó keze és a leány meghal. Ezért kiált fel a költő Isten létét megtagadva, mert imáját — az ara megtartásáért — nem hallgatta meg.

Bíráló szerint a tisztességes lány, a kinek oly sok szép tulajdonsága volt, ha munkára adja magát, ép oly erényes maradhatott volna mint az életben, mint a szülői házban, de nem lehet elképzelni másrészt egy a társadalomból kibukott és a posványba süllyedt leányról, hogy romlott teste mellett, lelke tiszta maradt. Nem azért, mert már az első kétségbeesésnél a leány lelke inogott meg. Mikor a lélek kétségbeesett, önuralomra nem képes, akkor az megzavarodott és nem tiszta, de teste sem ebből kifolyólag és így kölcsönösen egy elzüllött személyről lévén szó, azt ily alakban megeszményíteni nem lehet, nem, mert nem nyugszik lélektani alapon, de meg a technika maga is több helyt erőltetett, a mire megjegyzi Ady Endre bíráló is, hogy a szerzőnek szerencsésen sikerült azért oly formában előadni, hogy a hallgatóságnak ez fel sem tűnt.

Sipos Béla bíráló még kifogást emel az író ellen azért is, hogy mi módon tulozhatott annyira

hogy egy ily zülött alak miatt Istenben kételkedni mer. A tárgy választása, a kivitel nem sikerüléséért a szavalat bírálatába — mely szerinte sikerült — nem bocsátkozik, csupán azt indítványozza, hogy vétessék jegyzőkönyvből való kihagyás mellett egyszerűen tudomásul.

Mocsáry Miklós megemlíti, hogy ő e tárgyat már feldolgozta, de sikerültebb formában. Ő röviden kijelenti, hogy a drámai részeket sikerültnek tekinti és a szavalat ellen is kevés kifogásolni valója van. Ezért középsikerült fokozatot ajánl, majd Rácz Lajos keresi a költeményben a morális célzatot és meg is találja és úgy fejt meg: ha a költeménynek az a célja, hogy azt a fertelmes világot megvettesse és hogy miudenkiben az undort keltse fel s ha a lány könnyei a szabadító fele azt bizonyítanák, hogy mily keserves a sárban fetrengeni s mily nagy a vágya egy ilyen elbukott személynek, innen kiemelkedve bár a tisztességes személyek lábai előtt leborulni, akkor érti Takács Endre költeményét és ő is középsikerült fokozatot ajánl, a mire Takács Endre megjegyzi, hogy az ő tudtával morális célzat nincs a költeményben. Kovácsy Kálmán elnök szól még az atheismus ellen, Takács Endre költeményére reflektálva.

Ezek után Takács Endre felel a bírálatokra. Kijelenti mindenekelőtt, hogy ő bármiféle meggyőződésben van, az csupán ő rá vonatkozik és visszautasítja mindazok támadását, akik az ő atheisztikus nézete ellen fordultak, a költemény maga egy ideges ember gondolat- és érzelmvilágának megnyilatkozása s ha oly extasisba jött akkor Alfréd, a mikor egy elmerült lány megmentése fölötti imája — nem hallgattatott meg — azon nincs senkinek mit csodálkozni és e szempontból kellett volna a költeményt magát bírálni. Egyuttal kijelenti a körből való kilépését.

Tovább tárgyalás a következő gyűlésre maradt idő előhaladottsága miatt.

(ss.)

Lapszemle.

Egyetemi Lapok 6-ik száma december 15-én jelent meg. Vezércikke Schnierer Aladár egyetemi tanárról emlékezés. Az ifjúság helyzetéről Siklóssy Lászlótól. Visszapillantás 25 év történetére Szemeyei Kornéltól. Brutus és Cassius Vértessy Jenőtől. Berlini levél, írja Badger. Színház. Irodalom és művészet S—y-tól. A téli tárlatról Wetzel Györgytől. Végül a Hírek rovata képezi a tárgysorozatot.

Szomorú képét látjuk egyik cikkében a budapesti egyetemi körnek, a melynek 500 tagja van 5000 egyetemi polgár közül.

E kör, melynek oly szép ideáljai vannak, mint összekötő kapocs szerepelhetne a budapesti diák-egyletek között és az ifjúság politikai befolyását lenne hivatva visszaszerezni, — ma a klub helyisége néhány kiválasztottnak, kártya, billiárd helyisége számos tucat ki nem választottnak — egyszóval pang. A Tárcában ismerős névvel találkoztunk. Farkas Imre múlt évben még debreceni joghallgató irt két szép hangulatos verset Ghitta szigetén és Tiszta csók címmel, majd Paul cseveg megszokott szellemességgel Juliskához.

A kolozsvári és sárospataki lapok — késnek. (k—d.)

Vegyes közlemények.

„Jégpályán“ címmel lapunk múlt számában hangulatos, szép költeményt közöltünk. A költeményt, mely alól a szerző neve tévedésből maradt ki, a dy Endre lapunk főmunkatársra írta.

Dr. Kovács Sándor akadémiai igazgató betegsége miatt az igazgatói teendőket Csiky Lajos theol. dékán vezeti. Kivánjuk, hogy az áldott jó lelkű igazgató minél előbb felépülve vezesse tovább vas szorgalommal az akadémia igazgatását.

Ady Endre főmunkatársunk verskötete rövid idő alatt nyomtatásban fog megjelenni. Kéri mindazokat, kik e hangulatos költemény-gyűjteményt megrendelték, azok a gyűjtő-iveket szíveskedjenek hozzá beküldeni, mihez tartás végett.

Vacatio folyó hó 16-án beállott a karácsonyi szünet az akadémián. A gimnáziumban 17-én osztották ki a bizonyítványokat. A vacatio január 3-áig tart.

Csokonai ünnepély a főiskolában. Felgyult ismét a kegyelet tüze a főiskola dísztermében, felidéztek emléket a sokat szenvedett zseniális költőnek Csokonai Vitéz Mihálynak, hogy alvó hazájából felidézve, kilencvenöt évi pihenés után Debrecen szülő városa által féltékenyen őrzött emlékének, mi ifjúság is lerójjuk a kegyelet adóját.

Nem értette őt meg kora, nem értik őt még ma is sokan, pedig egyetlen hibája az volt, hogy hű kifejezője volt kora szellemének; de az ember a mit nem becsül meg akkor, a mikor a kiérdemelt tehetség egész joggal megkövetelhetné, — fel nem ismer: a tehetséget, a szellemet, az idő megismerteti, dicsőséggel fonja körül...

Az idő tanított minket is, e szempontból jelentünk meg ünnepelni, hogy megadjuk azt emlékének, a mit kora megtagadott, lelkesedéssel, rajongással, ezért rendez minden évben a Magyar Irodalmi Társulat ünnepélyt. E rövid pár óra sem volt egyéb, mint a soha el nem muló, soha meg nem szünő emlékezetének hirdetője.

Az ünnepély f. hó 14-én délután 4 órakor kezdődött meg a díszteremben.

Nagy számú közönség jelenlétében ott láttuk főtiszt. Kiss Áron püspök urat, Komlóssy Arthur városi főjegyző, György Endre akadémiai tag, Csiky Lajos h. igazgató, dr. Bartha Béla jogi dékánt és még nagyszámú hölgyközönség jelenléte mindazt hirdette, hogy a M. I. T. iránt meleg érdeklődés tapasztalható.

Az ünnepélyt a Főiskolai Énekkar nyitotta meg sikerülten előadott „Tihanyi echó“-val.

Azután dt. Ferenci Gyula ak. tanár mondotta el eszmékben gazdag poetikus színezetű, gyönyörű megnyitó beszédét. Két aktuális dolgot is említett, az Akadémiai Otthont és rámutatott nagyobb tervek szükségére, ha a nagy Debrecen város érdeklődő intelligens közönségének ünnepélyeinken való teljes részvétét óhajtjuk. Az ifjúság kedvelt professora előadását kitörő tapsvihar fogadta.

Kovácsy Kálmán a M. I. T. elnöke lépett erre az emelvényre és elszavalta ez alkalomra irt pályanyertes ódáját nagy tetszéssel, majd Maklári Papp Ernő vigszavalata következett, a közönséget jó ízű humoros előadásával mindvégig jó hangulatban tartva.

Az ünnepély második részét szintén az énekkar nyitja meg, ezután Ady Endre pályanyertes humoreszkót olvasta fel, a mely époly hatásosan volt felolvasva, mint mily szellemesen megírva. Az ünnepély sarkpontját képezte még a kollegium poétájának Acsay Lajosnak Az ur ítélt című költemény művészi előadása, az ünnepély végül „A Reményhez“ című örök szépségű dal élénklésével véget ért.

Ennyit röviden az ünnepélyről — a mi sikerült — egyrészt a szereplők élvezetes előadásával, másrészt sikerült, mert volt hallgató publikum, volt az ifjúság ideális törekvéseinek, nyilvánulásánál érdeklődő közönség. Vajha sohase szünne meg e kölcsönös figyelem, vajha mentől impozánsabbul nyilatkozna meg mindkét részről a nagy szellemek iránti kegyelet! (K.)

Szerkesztői üzenetek.

G. I. Tokaj. Az izenetet megkaptam. Köszönöm. A mit ígértem, meg lesz. A lap megy. Üdvözlöt.

K. F. Várjuk soraid s üdvözlünk.

Többeknek. A versek nem felelnek meg, ezért nem közöljük.

Grisettek. A kérdezettek megtalálhatók a „Debreceni Hírlap“ karácsonyi számában. Az a történelmi becsü karperec az ereklyetárba van elhelyezve, ott megtekinthető.